

POSUDEK na diplomovou práci

Jméno a příjmení autora diplomové práce: Petr Hurych

Název diplomové práce: *Vybrané církevní dokumenty vztahující se k ochraně životního prostředí a návrh kritérií pro eko-teologický dokument CČSH*

Vedoucí práce: doc. ThDr. Jiří Vogel, Th.D.

Petr Hurych ve své diplomové práci hodnotí dosavadní vyjádření Církve československé husitské k ochraně životního prostředí, srovnává je s prohlášeními dalších církví, pokouší se určit, do jaké míry jsou použitelná pro sporná témata, která jsou aktuálně v oblasti ekologie diskutována a jaké rysy by měl nést nový nebo aktualizovaný dokument CČSH o ochraně životního prostředí.

Po úvodním stanovení cílů, metody a postupu navazuje kapitolou o současných velkých ekologických tématech a vysvětluje, jak tato témata souvisí či rezonují s náboženstvím a z jakých perspektiv by mohla teologie celou problematiku uchopit. Za hlavní téma současného ekologického diskurzu považuje „změnu globálního klimatu“ a další problémy související s lidskou činností: znečišťování vodních zdrojů a ovzduší, úbytek biodiverzity, ničení deštných pralesů, rozšiřování pouští atd. Na příkladu některých knih Václava Klause ukazuje, jak se diskuse přesunuje na politickou rovinu a k čemu mohou některá politická řešení vést. Oceňuji, že ve své práci odkazuje na knihu Hanse Jonase *Princip odpovědnosti* (1979), kterého lze považovat za předchůdce dnešního environmentalismu a který asi nejlépe vysvětluje, proč je nutné zaujmout poměrně radikální postoje ke globální ochraně životního prostředí a jakým způsobem pracovat s tzv. heuristikou strachu. V závěru tohoto oddílu první kapitoly vyjadřuje přesvědčení, že člověk je většinou ochoten přijmout odpovědné chování vůči životnímu prostředí, když k němu má osobní vztah a vidí, jak se ho to bytostně dotýká.

Právě osobní přístup je z teologicko-etického zřetele zásadní. V následujícím oddíle první kapitoly pak poukazuje na dvě biblické (teologicko-etické) perspektivy, skrze něž lze hledět na životní prostředí, respektive na stvoření. První perspektiva vnímá člověka jako bytost, které je celé stvoření svěřeno do péče. Člověk je jakýmsi pastýřem stvoření, má pečovat o své menší nebo slabší bratry, nebo naopak pohlížet na stvoření jako na svého staršího bratra. V této souvislosti kriticky nahlíží na hypotézu L. Whitea, který křesťanství činil zodpovědným za velké ekologické škody na stvoření, a to hlavně na základě biblických veršů, které údajně vyzývají člověka k drancování přírody a jejích zdrojů. Hurych správně poukazuje, že panováním nad přírodou není myšleno drancování, nýbrž péče o stvoření. Pozitivně hodnotím, že v této souvislosti odkazuje ke knize Jürgena Moltmanna *Bůh ve stvoření*, který

počátky nešetrného nakládání s přírodou nevidí jako White ve stvořitelských mýtech, nýbrž v proměně chápání Boha na začátku novověku.

Druhá perspektiva vnímá stvoření jako zvláštní cestu k Bohu. Člověk poznává Boha skrze svět, neboť stvoření je svým způsobem Boží zjevení. Vhodně zde zmiňuje Richarda Rohra, jehož cesta lásky k Bohu nezačíná až u lásky k bližnímu, nýbrž u lásky k přírodním živlům. Druhá perspektiva ukazuje na osobní, duchovní a meditační rozměr stvoření, je to místo setkání s Bohem, Boží chrám. Oceňuji, že v této souvislosti uvádí postavu Sofie, která ve východní teologii může představovat jakýsi mezičlánek mezi Bohem a stvořením či jakousi formu dokonalého stvoření, myšlenku, skrze niž Bůh tvoří tento svět a díky ní lze ve světě sledovat stopy Božího působení. V závěru první kapitoly se vyjadřuje ke kritice současného environmentalismu ve smyslu quasi-náboženského fenoménu *sui generis*.

V druhé kapitole nejprve stručně popisuje zmenšování členské základny CČSH a naznačuje, že řešení aktuálních společenských otázek (např. ekologie) jsou jedním ze způsobů, jimiž církev komunikuje se sekulární společností. Tím naznačuje, proč je důležité, aby se církev zajímala o to, co koná pro zlepšení životního prostředí. Zaujímání jasných postojů k ekologickým otázkám dnes náleží k běžnému vybavení všech aktivních složek společnosti, ať už jde o školy či univerzity, úřady a politické strany, průmyslové podniky, banky či neziskové organizace, hnutí, zájmové spolky apod. Ani církvi by jasné vyjádření nemělo chybět. Aby mohl určit, zda církev jasné postoje vůči ochraně životního prostředí zachovává, nejprve typologizuje způsoby komunikace těchto otázek se společností a následně se rozhoduje pro analýzu oficiálních dokumentů církve. Za nejvýznamnější počín v tomto ohledu považuje sociálně etický dokument *Základy sociálně-etické orientace* (1981), jehož analýze věnuje v kapitole hlavní pozornost. Oceňuji, že dokázal poměrně přesně určit problematika místa dokumentu, že si od něj dokázal zachovat zdravý odstup a nešetřit kritikou. Pouze bych poznamenal, že hlavní autorka dokumentu, Anežka Ebertová, nedělala úlitbu režimu, nýbrž jako přesvědčená marxistka věřila v dobro socialismu a komunismu, stejně jako v nelidskost kapitalismu a světového imperialismu. (Srov. její osobní zápisky zčásti zveřejněné v bakalářské práci Jaroslavy Otavové: *Anežka Ebertová: Život a dílo*). Ztotožňuji se i se závěrem analýzy, kde se vyslovuje pro nový dokument a nepovažuje za vhodné ZSEO jakkoli upravovat nebo přepracovávat.

Třetí kapitola hodnotí čtyři dokumenty, které vznikly na půdě SRC a které se přímo nebo částečně zaměřují na otázky ochrany životního prostředí. Ke kapitole v podstatě nemám zásadních kritických připomínek. Líbí se mi, že Hurych ke konci každého dokumentu zařadil vlastní hodnocení. Kritizuje zejména používání heuristiky strachu, pesimistické vyznění některých dokumentů, přeceňování role politiky v ochraně životního prostředí a absenci odpovědnosti jednotlivých věřících. Na druhou stranu oceňuje zaujetí jasných postojů a šíři ekumenické shody, která vedla k přijetí dokumentů, a to navzdory

některým radikálním požadavkům na proměnu společnosti. Pozitivně hodnotí důrazy na změnu smýšlení, apely k důkladnějšímu ekoteologickému vzdělávání, volby biblických citací, srozumitelný jazyk některých dokumentů apod. Souhrnným hodnocením kladů a záporů dokumentů ukazuje, kudy by se v budoucnosti měla ubírat CČSH při tvorbě ekoteologických dokumentů.

Ve čtvrté kapitole Hurych hodnotí encykliku papeže Františka *Laudato si*. Oceňuje, že i když encyklika soustředí svou pozornost na katastrofický stav životního prostředí, nedostatek úspěšných řešení a hrozící nebezpečí, přesto nevyznívá pesimisticky a zachovává si biblický rozměr naděje. Encyklika hovoří o nutnosti hledání politického konsensu, aby přijatá opatření překonala více než jedno volební období, ale neslibuje si všechno od přesvědčování vládních představitelů a stejnou pozornost věnuje i jednotlivému člověku, nutnosti změny smýšlení a osobní angažovanosti. Encyklika také neodtrhuje ekologické otázky ekonomických dopadů na společnost, ale snaží se vše vidět v širších souvislostech. Encyklika se též neobrací jen k věřícím katolické církve, nýbrž ke každému člověku. Encykliku Hurych hodnotí jako vhodnou pro případnou inspiraci k tvorbě vlastního dokumentu. Mírnou kritiku vyslovuje pouze k její délce a zatíženosti některými katolickými specifiky.

V páté kapitole soustředí svou pozornost na postoje k ochraně životního prostředí v Českobratrské církvi evangelické, která se mu zdá být svou velikostí a tradičním ukotvením v českém prostředí vhodným ekvivalentem k CČSH. Oceňuje stručnost jejich prohlášení, praktičnost jejich dopadu do života jednotlivých sborů církve, upřednostňování konkrétních akcí před vydáváním prohlášení a svým způsobem i to, že si církve vystačí s odkazy na dokumenty SRC, které má vyvěšeny na svých webových stránkách.

V poslední kapitole se dostává k vlastnímu cíli své diplomové práce, k doporučením pro CČSH k vytvoření dokumentu o ochraně životního prostředí. Nejprve připomíná to, co již ukázal v první kapitole, že ZSEO nelze považovat za aktuální dokument nebo za text, který by bylo možno nějakým způsobem přepracovat. Následně poukazuje, že důležitější než přijetí nějakého dokumentu, je zaujetí konkrétních postojů, ke kterým by mohl případný dokument odkazovat. Podle Hurycha nemá cenu deklarovat nějaké postoje církve k ochraně životního prostředí, pokud v tomto ohledu církve nic nekoná. Z jeho pohledu by se církve měla rozhodnout spíše pro kratší text, ve kterém by se přihlásila ke konkrétním hodnotám a závazkům, které lze naplňovat uvnitř i vně sboru a církve. Měla by rezignovat na delší neosobní text, který by pravděpodobně zůstal stranou pozornosti většiny potencionálních čtenářů, a měla by se vedle textu soustředit i na příklady dobré praxe.

Nedostatky diplomové práce Petra Hurycha spatřuji zejména ve stylistice a v častém přecházení do volného eseje. Přesto považuji diplomovou práci za originální, zajímavý a prakticky zaměřený počín, který dává dostatek podnětů pro další rozvíjení myšlenek. Lze konstatovat, že naplnil cíle, které si

v úvodu vytyčil, a jsem přesvědčen, že k jeho práci bude přinejmenším přihlédnuto jako k jednomu z podkladových materiálů při přípravě dokumentu o ochraně životního prostředí, který by měl přijmout sněm CČSH, jenž bude zahájen letos na podzim. Na základě všech uvedených skutečností navrhuji hodnotit jeho práci známkou v rozmezí: výborně – velmi dobře.